

Wikipedija u akademskom okruženju: stavovi i iskustva studenata i nastavnika

Sanjica Faletar Tanacković, sfaletar@ffos.hr

Anja Đurđević, adjurdjevic@ffos.hr

Boris Badurina, boris.badurina@ffos.hr

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti

Libellarium, VIII, 2 (2015): 161 - 199.

UDK: [378:316.644-057.85]:004.738.5

DOI: <http://dx.doi.org/10.15291/libellarium.v8i2.234>

Izvorni znanstveni rad

Sažetak

Cilj je rada predstaviti rezultate istraživanja o stavovima i iskustvima studenata i nastavnika u odnosu na korištenje *online* enciklopedije Wikipedija u akademskom okruženju. Istraživanje je provedeno među studentima i nastavnicima na Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku putem tiskanih i *online* upitnika. S obzirom na stavove, istraživanje je pokazalo da studenti imaju pozitivnije mišljenje o Wikipediji od nastavnika te da se njihovi stavovi u značajnoj mjeri razlikuju po spolu, znanstvenom području te učestalosti korištenja fakultetske knjižnice i *online* baza podataka. Nastavnički se pak stavovi u značajnoj mjeri razlikuju jedino po spolu, pri čemu, kao i kod studentske populacije, muški ispitanici imaju općenito pozitivnije stavove o Wikipediji od ženskih. Iako rezultati pokazuju da se nastavnici izrazito rijetko koriste Wikipedijom u akademske svrhe, svega 19,8% ispitanih nastavnika svojim studentima izričito zabranjuje korištenje te mrežne enciklopedije. Nadalje, nastavnici Wikipediju češće koriste za potrebe nastave nego u kontekstu znanstvenoistraživačkog rada, a studenti Wikipediju koriste u većoj mjeri zbog lakoće pronalaženja informacija nego zbog kvalitetnih i pouzdanih članaka. Dok za nastavničko korištenje Wikipedije nije utvrđena statistički značajna razlika ni za jedan čimbenik (spol, zvanje, znanstveno područje), studentsko korištenje Wikipedije u značajnijoj se mjeri razlikuje po spolu, razini studija, znanstvenom području, akademskom uspjehu, učestalosti korištenja fakultetske knjižnice te percipiranom stavu nastavnika o korištenju tog izvora.

Ključne riječi: Wikipedija, studenti, nastavnici, stavovi, korištenje, istraživanje, Hrvatska.

1. Uvod

Wikipedija je višejezična besplatno dostupna mrežna enciklopedija koja u svojoj originalnoj inačici na engleskom jeziku, u trenutku pisanja ovog rada, sadrži više od pet milijuna članaka. Od svog nastanka 2001. godine do danas postala je jedan od najvećih mrežnih referentnih izvora i jedna od najpopularnijih mrežnih stranica na svijetu, koja mjesečno privlači oko 370 milijuna jedinstvenih posjetitelja. U načelu, osim u posebnim slučajevima kada je pristup ograničen zbog mogućeg vandalizma, nove članke u toj enciklopediji može anonimno dodavati, a postojeće uređivati, bilo tko s internetskom vezom. Trenutno taj posao svakodnevno volonterski "odrađuje" oko 70 000 osoba diljem svijeta. Iako bi idealan članak u toj enciklopediji trebao donositi neutralan sadržaj i sadržavati informacije koje su provjerljive, odnosno potvrđene u tiskanim izvorima (eksterne reference na kraju članaka), u samoj Wikipediji priznaju da pojedini članci, posebno oni novijeg datuma, mogu sadržavati pogrešne ili sporne informacije. Također, ističe se da kvaliteta svih članaka nije nužno zadovoljavajuća, prvenstveno zbog same prirode *wiki*-izvora i činjenice da su članci rezultat kolaborativne inteligencije te da se trajno nadopunjavaju i uređuju. Upravo iz navedenih razloga iz Wikipedije stižu upozorenja da se tom enciklopedijom u istraživačke svrhe treba koristiti s oprezom (About Wikipedia 2015).

O Wikipediji se u posljednjih desetak godina u kontekstu obrazovanja i informacijskog ponašanja studenata mnogo raspravljalo. Znanstvenici su se bavili različitim aspektima njezina korištenja u akademskom okruženju i u jednom se trenutku činilo da je nemoguće pomiriti suprotstavljene tabore. Pojedini su autori primjerice isticali njezinu vrijednost u kontekstu informacijskog opismenjavanja studenata (Gunnels 2007, Jennings 2008, Harouni 2009, Rand 2010, Okoli et al. 2014, Selwyn 2016) i demokratskog procesa stvaranja znanja (Wallace i Van Fleet 2005, Chandler-Olcott 2009), a drugi su pak kritizirali kvalitetu njezinih članaka (Denning et al. 2005, Waters 2007) i sposobnost studenata da kritički vrednuju i koriste sadržaj dostupan na Wikipediji (Calkins i Kelley 2009, Shen, Cheung i Lee 2013). Recentnija su pak istraživanja informacijskog ponašanja u akademskom okruženju pokazala da studenti više nisu usmjereni isključivo na tradicionalne tiskane izvore i knjižnice, nego sve češće u značajnoj mjeri koriste raznolike *online* sadržaje, uključujući Wikipediju, (Junni 2007, Faletar Tanacković, Lacović i Stanarević 2012) te im je, pored kvalitete i pouzdanosti izvora, sve važnije da oni budu lako dostupni i jednostavni za korištenje (Biddix, Joo i Park 2011, Connaway, Dickey i Radford 2011, Taylor 2012). Lim (2009) je primjerice utvrdila kako studenti u njezinu istraživanju nisu očekivali da će u Wikipediji pronaći najbolje informacije, nego dovoljno dobre informacije.

Brojna istraživanja usmjerena na studentsku populaciju pokazala su da ta skupina ispitanika Wikipediju koristi često, kako u privatne svrhe tako i za potrebe izvršavanja svojih akademskih obveza, jer im osigurava "širok obuhvat tema te recentne i sažete informacije na razumljiv način" (Head i Eisenberg

2010). Dosadašnja su istraživanja utvrdila da, u odnosu na spol, studenti češće koriste Wikipediju od studentica te da imaju pozitivnije stavove o kvaliteti njezinih izvora (Lim i Kwon 2010). Istraživanja su također pokazala da studentsko korištenje Wikipedije do određene mjere ovisi i o nastavničkim stavovima te da ju u značajnijoj mjeri koriste studenti koji smatraju da njihovi nastavnici odobravaju njezino korištenje (Lim 2013). Head i Eisenberg istaknuli su da su u njihovu istraživanju Wikipediju češće koristili studenti koji su studirali tehničke i prirodne znanosti nego studenti društvenih znanosti te da su studenti koji su koristili knjižnicu rjeđe navodili da su se koristili Wikipedijom (2010).

Nastavnicima i njihovom percepcijom te korištenjem Wikipedije u znanstveno-nastavnim procesima bavilo se nekoliko autora koji su došli do zanimljivih rezultata. Eijkman (2010) je primjerice u svom istraživanju potvrdio da Wikipedija više nije toliko kontroverzna tema u akademskim krugovima te da većina ispitanih nastavnika odobrava njezino (kritičko) korištenje. Snyder (2010) je pak u svom istraživanju utvrdio da ispitani nastavnici pozitivnije gledaju na Wikipediju od studenata, ali isto tako i da nastavnici koji ne koriste Wikipediju i koji ju smatraju nepouzdanim izvorom nisu upoznati s njezinim naprednim karakteristikama kao što je naprimjer kategorija najkvalitetnijih članaka *Featured Article*. Chen (2010) je utvrdio da su negativniji stav prema Wikipediji izražavali nastavnici koji su češće koristili *online* baze podataka te da su studentima korištenje Wikipedije više odobravali nastavnici koji su ju i sami koristili u vlastitim istraživanjima i nastavi. Dooley (2010) se u svom radu kritički osvrnula na javno mišljenje kako profesori nemaju povjerenja u Wikipediju jer je više od polovice ispitanih nastavnika u njezinu istraživanju izjavilo da Wikipediju smatraju umjereno do visoko pouzdanim izvorom, a sadržajna analiza njihovih radova pokazala je da ju citiraju u svojim radovima.

Kratak pregled stručne literature pokazuje da su se brojni znanstvenici diljem svijeta (posebice u anglofonom zemljama) bavili različitim aspektima Wikipedije, uključujući i njezinu percepciju i uporabu u akademskom okruženju, ali i da su istraživanja koja bi problematizirala tu mrežnu enciklopediju u Hrvatskoj izrazito rijetka (Kubelka i Šoštarić 2011). Također, u dosadašnjim se dostupnim istraživanjima stavovi studenata u odnosu na Wikipediju i njezino korištenje nisu detaljnije sagledavali u odnosu na akademski uspjeh ispitanika i njihovo korištenje knjižnice i *online* baza podataka. Konačno, budući da se u svim ranije spomenutim radovima preporuča provođenje sličnih istraživanja i u drugim sredinama, u svrhu usporedbe i mogućeg poopćavanja dobivenih rezultata, vjerujemo da će i ovaj rad doprinijeti boljem razumijevanju spomenute problematike.

1.1. Cilj i istraživačka pitanja

Cilj je istraživanja bio ispitati stavove i iskustva studenata i nastavnika u odnosu na korištenje *online* enciklopedije Wikipedija u akademskom okruženju. Istraživanjem se pokušalo dobiti odgovore na sljedeća istraživačka pitanja:

- Kakav je stav nastavnika i studenata prema Wikipediji i njezinu korištenju u akademske svrhe?
- Razlikuju li se nastavnički i studentski stavovi o Wikipediji?
- Koriste li se nastavnici Wikipedijom u svom znanstveno-nastavnom radu?
- Zašto se i na koji način studenti koriste Wikipedijom pri pisanju svojih ocjenskih radova?
- Prema kojim se čimbenicima razlikuje studentsko i nastavničko korištenje i percepcija tog mrežnog izvora (spol, akademski uspjeh, znanstveno područje, prethodno korištenje fakultetske knjižnice i *online* baza podataka, stav nastavnika)?

2. Istraživanje

2.1. Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno uz pomoć tiskanog i *online* upitnika među studentskom i nastavničkom populacijom na Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku. Zamolba za sudjelovanje u istraživanju odaslana je e-poštom na dostupne adrese svih nastavnika na sedam odabranih sastavnica Sveučilišta (N=211), u području društvenih, humanističkih, prirodnih i tehničkih znanosti. Nastavnici su zamoljeni da ispune *online* upitnik (poveznica se nalazila u poruci) te da tiskani upitnik (koji im je bio naknadno dostavljen ukoliko su pristali na suradnju) podijele svojim studentima. Upitnik je valjano ispunio ukupno 91 nastavnika (odaziv 43,12%) i 260 studenata. Podatak o odazivu studenata nije moguće izračunati budući da autorima nije dostavljen podatak o ukupnom broju studenata kojima su nastavnici prosljedili upitnik.

Budući da se ovim istraživanjem želio dobiti uvid u stavove i iskustva što većeg broja studenata i nastavnika, upitnik je odabran kao najbolja metoda. Upitnik za nastavnike sastojao se od sedam pitanja, a upitnik za studente od 15 pitanja. U skladu s istraživačkim pitanjima, pitanja u upitnicima mogu se podijeliti u sljedeće skupine:

- studentski upitnik: demografski podaci (spol, studij i uspjeh na studiju, znanstveno područje), pitanja o osobnom korištenju Wikipedije te pitanja o stavovima vezanim uz Wikipediju i njezino korištenje u akademske svrhe
- nastavnički upitnik: demografski podaci (spol, znanstveno-nastavno zvanje i znanstveno područje), pitanja o osobnom korištenju Wikipedije te pitanja o stavovima vezanim uz Wikipediju i njezino korištenje u akademske svrhe.

Kvantitativni podaci analizirani su uz pomoć programa za statističku analizu SPSS, a otvorena su pitanja kodirana i analizirana ručno. U analizi rezultata

koristila se deskriptivna statistika, krostabulacija te neparametrijski (Kruskal-Wallis, χ^2 test) i parametrijski testovi (ANOVA i t-test).

2.2. Rezultati

Rezultati će se predstaviti za svaku skupinu ispitanika (studente i nastavnike) zasebno, dok će se dobivene vrijednosti, tamo gdje je to moguće, usporediti u zasebnom poglavlju.

2.2.1. Studenti

Upitnik je ispunilo ukupno 260 ispitanika: 177 (68,1%) ženskih i 82 (31,5%) muških. Jedan ispitanik nije naveo spol. Od toga, 178 (68,3%) ispitanika studira na preddiplomskoj, a 82 (31,7%) na diplomskoj razini. Ispitanici su u većoj mjeri naveli da studiraju u polju društvenih i humanističkih znanosti (N=187, 71,9%) nego tehničkih i prirodnih znanosti (N=73, 28,1%) (tablica 1).

Tablica 1. Opća obilježja ispitanika – studenti

	f (%)
Spol	
Ž	177 (68,1)
M	82 (31,5)
Bez odgovora	1 (0,4)
Razina studija	
Preddiplomski	178 (68,3)
Diplomski	82 (31,7)
Akademski uspjeh	
Ispodprosječno	54 (20,8)
Prosječno	128 (49,2)
Iznadprosječno	61 (23,5)
Bez odgovora	17 (6,5)
Polje	
Društveno-humanističke	187 (71,9)
Tehničke i prirodne	73 (28,1)
Ukupno	260 (100)

Studenti su potom upitani za svoj dosadašnji akademski uspjeh. Pri analizi rezultata ispitanici su, prema akademskom uspjehu, podijeljeni prema kvartilima u tri grupe na sljedeći način: studenti koji su prema svom uspjehu ušli u prvi kvartil definirani su kao ispodprosječni (s prosjekom ocjena do 3,3), studenti koji su ušli u četvrti kvartil definirani su kao iznadprosječni (s prosjekom ocjena

iznad 4,1), a ostali studenti (drugog i trećeg kvartila, s prosjekom ocjena između 3,4 i 4,0) definirani su kao prosječni. Na to pitanje nije odgovorilo 17 ispitanika.

U sljedećem se dijelu upitnika pokušalo saznati koliko često ispitanici koriste svoju fakultetsku knjižnicu, a potom i koliko se često za potrebe nastave, tj. pisanja svojih eseja, seminara, završnih radova itd. koriste *online* bazama podataka, a koliko Wikipedijom. Iz rezultata je razvidno da gotovo 40% ispitanika knjižnicu koristi relativno često: jednom ili nekoliko puta tjedno (tablica 2).

Tablica 2. Učestalost studentskog korištenja fakultetske knjižnice

Korištenje knjižnice	f(%)
jednom godišnje	28 (10,7)
nekoliko puta godišnje	68 (26,2)
jednom mjesečno	69 (26,5)
jednom tjedno	55 (21,2)
nekoliko puta tjedno	40 (15,4)
ukupno	260 (100)

Kruskal-Wallisovim testom analizirane su razlike u odnosu na spol, znanstveno područje, razinu studija i akademski uspjeh, a kod korištenja Wikipedije i u odnosu na korištenje knjižnice i odnos nastavnika prema korištenju Wikipedije. Analiza podataka pokazala je da postoje razlike prema spolu ($\chi^2(1, N=259)=10,101$, $p=0,001$), pri čemu muški ispitanici u manjoj mjeri koriste knjižnicu od ženskih. Primjerice svega 5,1% ženskih ispitanika navelo je da knjižnicu koristi jednom godišnje ili manje, dok je to naznačilo 23,2% muških ispitanika. Statistički značajna razlika utvrđena je i u odnosu na znanstveno područje ($\chi^2(1, N=260)=27,406$, $p=0,000$), pri čemu fakultetsku knjižnicu češće koriste studenti iz humanističkih i društvenih znanosti nego studenti iz tehničkih i prirodnih znanosti (tablica 3).

Tablica 3. Korištenje fakultetske knjižnice – statistički značajne razlike

	Srednji rang*	χ^2	df	p
Spol				
Ž	120,19	10,101	1	0,001
M	151,17			
Polje				
Tehničke i prirodne	168,57	27,406	1	0,000
Društveno-humanističke	115,64			

* niži srednji rang, češće korištenje

Zanimljivo je također da gotovo trećina ispitanih studenata (29,2%) navodi kako se nikada nije služila *online* bazama podataka, dok ih svega 7,3% (N=19) ističe da se nikada nisu služili Wikipedijom. Iako ženski ispitanici nešto češće koriste

online baze podataka od muških, statistički značajna razlika u odnosu na spol nije utvrđena. Statistički značajna razlika utvrđena je u odnosu na znanstveno područje ($\chi^2(1, N=257)=8,342, p=0,004$), pri čemu *online* baze podataka češće koriste studenti iz društveno-humanističkih znanosti (tablica 4).

Tablica 4. Studentsko korištenje *online* baza podataka – statistički značajne razlike

	Srednji rang*	χ^2	df	p
Polje				
Tehničke i prirodne	107,98	8,342	1	0,004
Društveno-humanističke	137,02			

* viši srednji rang, češće korištenje

U odnosu na korištenje Wikipedije utvrđena je statistički značajna razlika za znanstveno područje ($\chi^2(1, N=260)=9,203, p=0,002$), pri čemu studenti iz tehničkih i prirodnih znanosti Wikipediju koriste češće od studenata iz društvenih i humanističkih znanosti. Statistički značajna razlika utvrđena je i u odnosu na spol ($\chi^2(1, N=259)=7,564, p=0,006$) ispitanika te razinu studija ($\chi^2(1, N=260)=4,562, p=0,033$). Wikipediju češće koriste muški ispitanici te studenti na preddiplomskom studiju. U odnosu na korištenje Wikipedije utvrđene su razlike i prema akademskom uspjehu ispitanika ($\chi^2(2, N=243)=9,114, p=0,010$) te učestalosti posjećivanja fakultetske knjižnice ($\chi^2(3, N=232)=17,328, p=0,001$). Naime što su studenti akademski uspješniji i što se češće koriste fakultetskom knjižnicom, to se rjeđe koriste Wikipedijom u akademske svrhe. Iako se ispitanici koji su naveli da nikad nisu koristili *online* baze podataka češće koriste Wikipedijom od ispitanika koji navedene baze koriste, statistički značajna razlika u odnosu na korištenje *online* baza podataka nije utvrđena. Također, pokazalo se da studentsko korištenje Wikipedije ovisi i o njihovoj percepciji nastavničkog stava o Wikipediji. Što su nastavnici manje skloni korištenju Wikipedije (odnosno studenti misle da su mu nastavnici manje skloni), to ju i oni manje koriste ($\chi^2(2, N=214)=19,975, p=0,000$) (tablica 5).

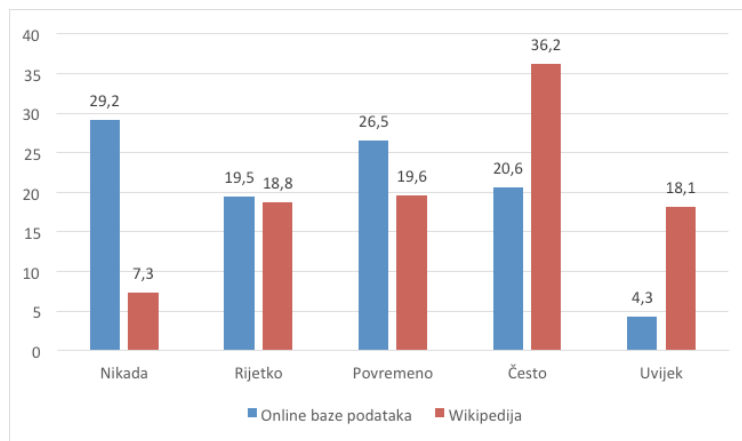
Tablica 5. Studentsko korištenje Wikipedije – statistički značajne razlike

	Srednji rang*	χ^2	df	p
Spol				
Ž	138,41	7,564	1	0,006
M	111,85			
Polje				
Tehničke i prirodne	108,64	9,203	1	0,002
Društveno-humanističke	139,03			
Razina studija				
Preddiplomski	123,97	4,562	1	0,033
Diplomski	144,67			

Akademski uspjeh				
Nadprosječan	136,83			
Prosječan	124,51	9,114	2	0,010
Ispodprosječan	99,31			
Korištenje knjižnice				
jednom godišnje	109,82			
nekoliko puta godišnje	111,22			
jednom mjesečno	122,53	19,799	4	0,001
jednom tjedno	155,43			
nekoliko puta tjedno	157,23			
Odnos nastavnika				
odobravaju	73,06			
toleriraju, ali ne preporučuju	102,35	19,975	2	0,000
zabranjuju	142,64			

* niži srednji rang, češće korištenje

Nadalje, rezultati prikazani na slici 1 pokazuju da se ispitani studenti u značajnijoj mjeri služe Wikipedijom nego *online* bazama podataka. Primjerice dok se više od polovice ispitanika (N=141, 54,3%) uvijek ili često služi Wikipedijom, tek nešto manje od četvrtine (N=64, 24,9%) ih se u istoj mjeri služi *online* bazama podataka.

Slika 1. Usporedba studentskog korištenja *online* baza podataka i Wikipedije

Ispitanici su potom bili zamoljeni da navedu koje *online* baze koriste (otvoreno pitanje). Ukupno 126 ispitanika koji su na ovo pitanje odgovorili najčešće je navodilo Academic Search Complete/EBSCO, a potom Emerald, Science Direct,

ERIC i Web Of Science. Budući da je manji dio ispitanika kod ovog pitanja navodio različite izvore koji se ne mogu smatrati *online* bazama podataka (npr. Wikipedija, Hrčak – Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske, internet, Google, CROLIST, Google Earth, Bentham, Sparknotes itd.), vrijednosti koje se odnose na korištenje *online* baza podataka vrlo su vjerojatno u stvarnosti još niže od gore prikazanih.

Na sljedećih šest pitanja odgovarali su samo ispitanici koji su u prethodnom pitanju naznačili da koriste Wikipediju u izradi svojih ocjenskih radova. U prvom pitanju u tom dijelu upitnika ispitanici su trebali naznačiti koju jezičnu inačicu Wikipedije koriste te, u otvorenom pitanju, navesti razloge zbog kojih koriste baš odabranu varijantu. Rezultati pokazuju da ispitanici nešto češće koriste englesku (N=117, 48,3%) nego hrvatsku (N=94, 39%) inačicu Wikipedije. Ukupno 26 ispitanika (10,8%) istovremeno podjednako koristi više jezičnih inačica Wikipedije, a četvero (1,7%) ih najčešće koristi neku drugu inačicu. Dva su ispitanika pritom navela da konzultiraju njemačku Wikipediju. Na pitanje nije odgovorilo devetnaest ispitanika. Kod otvorenog je dijela pitanja većina ispitanika pojasnila da englesku Wikipediju koristi zato što ima više članaka i pokriva više tema. Veći dio ispitanika misli da je engleska inačica pouzdanija od hrvatske te da se češće ažurira. Dio ispitanika navodi da hrvatsku Wikipediju koriste kada trebaju informacije o nekim "domaćim" temama, osobama, događajima i slično jer ih nema u engleskoj inačici. Manji dio pak upozorava da hrvatski članci o nekim diskutabilnim temama znaju biti neuravnoteženi i donositi pogrešne informacije. Konačno, nekoliko ispitanika pojašnjava da im ponekad nije lako razumjeti terminologiju na engleskom jeziku (kada koriste tu inačicu Wikipedije), ali da im u tome pomažu hiperlinkovi u samom članku koje mogu pratiti i rasvijetliti značenje nepoznatih pojmova ili događaja te Google prevoditelj.

Na pitanje o tome kada u procesu pisanja svoga rada i pretraživanja informacija za te potrebe obično koriste Wikipediju, više od polovice (N=149, 61,8%) ispitanika odgovorilo je da ju koriste samo u početnoj fazi pisanja rada. Oko četvrtine pak (N=62, 25,8%) njome se služi u svim fazama rada (tablica 6). Na pitanje nije odgovorilo dvadeset ispitanika.

Tablica 6. Korištenje Wikipedije u različitim fazama rada

Faza	f (%)
na samom početku	148 (61,7)
u svim fazama rada	62 (25,8)
u sredini	16 (6,7)
prema kraju	10 (4,2)
na samom kraju	4 (1,7)
ukupno	240 (100)

Hi-kvadrat-testom analizirane su razlike, a statistički značajna razlika utvrđena je u odnosu na spol ($\chi^2(1, N=210)=4,055, p=0,044$), znanstveno područje ($\chi^2(1, N=210)=5,924, p=0,015$) i razinu studija ($\chi^2(1, N=210)=5,510, p=0,019$) (tablica 7). Iako i muški i ženski ispitanici Wikipediju u najvećoj mjeri koriste na samom početku, muški ispitanici u značajnijoj mjeri koriste i u svim ostalim fazama rada. Općenito, studenti iz humanističkih i društvenih znanosti u najvećoj mjeri Wikipediju koriste samo u početnoj fazi rada, dok ju studenti tehničkih i prirodnih znanosti podjednako koriste na početku i u svim ostalim fazama rada. Iako ju svi ispitanici neovisno o razini studija najčešće koriste u početnoj fazi rada, preddiplomski studenti koriste Wikipediju u svim fazama rada značajno češće od diplomskih studenata.

Tablica 7. Korištenje Wikipedije u različitim fazama rada – statistički značajne razlike

	Na samom početku	U svim fazama rada	χ^2	df	p
Spol					
Ž	74,8%	25,2%	4,074	1	0,044
M	61,2%	38,8%			
Polje					
Tehničke i prirodne	58,3%	41,7%	5,953	1	0,015
Društveno-humanističke	75,3%	24,7%			
Razina studija					
Preddiplomski	65,5%	34,5%	5,537	1	0,019
Diplomski	81,5%	29,5%			

Kako bi se dobio dublji uvid u cjelokupan kontekst korištenja Wikipedije u akademске svrhe, ispitanici su potom bili zamoljeni da pojašne svrhu i razloge njezina korištenja. Najveći je broj ispitanika ($N=185, 76,8\%$) naveo da se Wikipedijom služi radi dobivanja kratkog uvida u temu, odnosno kako bi saznali o čemu bi otprilike u radu trebali pisati ($N=135, 56,0\%$). Trećini ispitanika Wikipedija pomaže suziti temu rada kako bi znali na što se usmjeriti ($N=86, 35,7\%$). Oko četvrtine ispitanika konzultira Wikipediju kako bi identificirali dodatne korisne izvore koji se navode na kraju članka ($N=59, 24,5\%$). Zanimljivo je da 43 ispitanika ($17,8\%$) na Wikipediji provjeravaju informacije pronađene u drugim izvorima. Četiri ispitanika ($1,7\%$) kao svrhu korištenja navode nešto drugo, pri čemu jedan ispitanik navodi pronalaženje slika, a drugi pojašnjava da ju koristi jer je "lijen i to mu je najbrže" (tablica 8).

Tablica 8. Svrha korištenja Wikipedije

Svrha	f(%)
dobivanje kratkog uvida u temu	185 (76,8)
dobivanje ideje što otprilike pisati	135 (56,0)
sužavanje teme rada	86 (35,7)
utvrđivanje značenja određenih termina	85 (35,3)
pronalaženje korisnih izvora (referenci) na kraju članka	59 (24,5)
razumijevanje konteksta	55 (22,8)
prikupljanje terminologije za daljnje pretraživanje	54 (22,4)
provjeravanje informacija pronađenih u drugim izvorima	43 (17,8)
nešto drugo	4 (1,7)

Statistički značajne razlike nisu utvrđene u odnosu na akademski uspjeh i spol ispitanika. Statistički značajna razlika utvrđena je za razinu studija u odnosu na sljedeće izjave: “utvrđivanje značenja određenih termina” ($\chi^2(1, N=241)=5,332, p=0,021$) i “pronalaženje korisnih izvora (referenci) na kraju članka” ($p=0,000$). Navedene su izjave češće odabirali diplomski studenti. Statistički značajna razlika utvrđena je i za znanstveno područje ispitanika, i to u odnosu na sljedeće izjave: “dobivanje kratkog uvida u temu” ($\chi^2(1, N=241)=6,752, p=0,009$), “pronalaženje korisnih izvora (referenci) na kraju članka” ($\chi^2(1, N=241)=4,101, p=0,043$) te “prikupljanje terminologije za daljnje pretraživanje” ($\chi^2(1, N=241)=4,169, p=0,032$) (tablica 9).

Tablica 9. Svrha korištenja Wikipedije – statistički značajne razlike

Svrha	preddiplomski	diplomski	χ^2	df	p
utvrđivanje značenja određenih termina	30,54%	45,95%	5,332	1	0,021
pronalaženje korisnih izvora (referenci) na kraju članka	17,96%	39,19%	12,495	1	0,000
Svrha	prirodne i tehničke znanosti	društvene i humanističke	χ^2	df	p
dobivanje kratkog uvida u temu	65,71%	81,29%	6,752	1	0,009
prikupljanje terminologije za daljnje pretraživanje	31,43%	18,71%	4,619	1	0,032
pronalaženje korisnih izvora (referenci) na kraju članka	15,71%	28,07%	4,101	1	0,043

Ispitanici su potom bili upitani zašto koriste Wikipediju pri izradi svojih ocjenskih radova. Rezultati pokazuju da je osnovni razlog zbog kojeg velika većina ispitanika koristi Wikipediju brzina i lakoća pronalaska traženih informacija ($N=187, 77,6\%$),

a oko polovice ispitanika (N=126, 52,3%) ističe mogućnost pronalaska barem kratkih informacija o bilo kojoj temi. Oko 40% ispitanika Wikipediju koristi zbog kratkih, informativnih i preglednih članaka (N=102, 42,3%) te jednostavnog i razumljivog jezika kojim su članci pisani (N=107, 44,4%). Gotovo jednako toliko ispitanika Wikipediju koristi zato što je sadržaj koji je na njoj uvijek dostupan, i to besplatno (N=109, 45,2%). Zanimljivo je da manje od 10% ispitanika Wikipediju koristi zato što smatra da su njezini članci kvalitetni i pouzdani (N=22, 9,1%) te recentni (N=11, 4,6%) (tablica 10).

Tablica 10. Razlozi studentskog korištenja Wikipedije

Razlozi	f(%)
brzo se i lako pronalaze tražene informacije	187 (77,6)
o svemu se mogu pronaći barem kratke informacije	126 (52,3)
besplatna je i dostupna 24x7	109 (45,2)
članci su pisani jednostavnim i razumljivim jezikom	107 (44,4)
članci su kratki, informativni i pregledni	102 (42,3)
iz navike	76 (31,5)
i inače ju koristim za privatne potrebe	63 (26,1)
ne mogu profesora pitati takve bazične stvari (o temi rada)	31 (12,9)
na <i>Googleu</i> dobijem previše informacija	28 (11,6)
članci su kvalitetni i pouzdani	22 (9,1)
<i>online</i> baze podataka prekomplikirane su za korištenje	19 (7,9)
knjižničari nemaju vremena kako bi se posvetili upitu svakog studenta	17 (7,1)
članci uvijek donose recentne i svježije informacije	11 (4,6)
nešto drugo	7 (2,9)

Detaljnijom analizom rezultata, u odnosu na akademski uspjeh ispitanika, statistički značajna razlika ($p=0,016$) utvrđena je jedino za izjavu "o svemu se mogu pronaći barem kratke informacije." Ispitanici s ispodprosječnim akademskim uspjehom najmanje su često odabirali tu izjavu. U odnosu na spol ispitanika, statistički značajna razlika ($\chi^2(1, N=241)=5,205, p=0,023$) utvrđena je za izjavu "članci su kvalitetni i pouzdani", pri čemu su se s tom izjavom češće slagali muški ispitanici. Statistički značajna razlika u odnosu na znanstveno područje utvrđena je za sljedeće izjave: "zato što ju i inače koristim" ($\chi^2(1, N=241)=11,060, p=0,001$) te "o svemu se mogu pronaći barem kratke informacije" ($\chi^2(1, N=241)=5,965, p=0,015$). S navedenim su se izjavama češće slagali studenti humanističkih i društvenih znanosti. U odnosu na razinu studija, statistički značajna razlika utvrđena je za izjavu "članci su kratki, informativni i pregledni" ($\chi^2(1, N=241)=6,020, p=0,014$), pri čemu su ju češće odabirali diplomski studenti (tablica 11).

Tablica 11. Razlozi korištenja Wikipedije – statistički značajne razlike

Razlozi	Ispod prosjeka	Prosjek	Iznad prosjeka	χ^2	df	p
o svemu se mogu pronaći barem kratke informacije	8,285	2	0,016	8,285	2	
Razlozi	Ž	M		χ^2	df	p
članci su kvalitetni i pouzdani	6,17%	15,19%		5,205	1	0,023
Razlozi	prirodne i tehničke znanosti	društvene i humanističke		χ^2	df	p
o svemu se mogu pronaći barem kratke informacije	40,00%	57,31%		5,965	1	0,015
i inače ju koristim za privatne potrebe	11,43%	32,16%		11,060	1	0,001
Razlozi	preddipl.	dipl.		χ^2	df	p
članci su kratki, informativni i pregledni	37,13%	54,05%		6,020	1	0,014

Zanimalo nas je potom navode li ispitanici Wikipediju kao referencu u popisu korištene literature u svojim ocjenskim radovima. Ukupno 78 (32,5%) ispitanika nikad ne navodi konzultirane izvore iz Wikipedije u svojim radovima, a 60 (25%) ih navodi uvijek kada ih konzultiraju. Oko četvrtine ispitanika (N=64, 26,7%) navodi te izvore samo kada preuzimaju izravne citate iz članaka, a 38 (15,8%) samo kada im je to jedini izvor za određeni podatak. Hi-kvadrat-testom statistički značajna razlika utvrđena je za spol ($\chi^2(3)=9,417$, $p=0,024$), pri čemu muški ispitanici puno češće izjavljuju da uvijek navode izvore iz Wikipedije kada ih koriste (37,2%), za razliku od ženskih ispitanica (19,1%). Statistički značajna razlika utvrđena je i u odnosu na znanstveno područje ($\chi^2(3)=39,447$, $p=0,000$). Studenti u tehničkim (52,6%) i prirodnim znanostima (51%) navode Wikipediju značajno češće nego studenti u humanističkim (10,2%) i društvenim znanostima (18,3%). Statistički značajna razlika utvrđena je i za razinu studija ($\chi^2(3)=11,998$, $p=0,007$): preddiplomski studenti u značajnijoj mjeri uvijek navode izvore iz Wikipedije u svojim radovima kada ih koriste.

U sljedećem su pitanju ispitanici bili zamoljeni da procijene koliko im je Wikipedija korisna kao izvor podataka za akademske svrhe, koristeći se skalom od 1 do 5 (1 – u potpunosti nekoristan, 5 – u potpunosti koristan). Zanimljivo je da oko polovice ispitanika (N=124, 51,8%) Wikipediju smatra korisnom, a tek nešto više od 10% smatra ju nekorisnom (N=29, 13,1%) (tablica 12). Artimetrička sredina iznosi 3,53. Razlike među grupama ispitanika testirane su t-testom i analizom varijance, no nije utvrđena statistički značajna razlika u odnosu na bilo koju varijablu (spol ispitanika, razinu studija, akademski uspjeh, znanstveno područje, učestalost posjećivanja fakultetske knjižnice i korištenja *online* baza podataka).

Tablica 12. Procjena korisnosti Wikipedije

Korisnost Wikipedije	f (%)
u potpunosti nekorisna	1 (0,4)
nekorisna	28 (11,7)
ni korisna ni nekorisna	86 (36)
korisna	89 (37,2)
u potpunosti korisna	35 (14,6)
ukupno	239(100)

Na sljedeća su tri pitanja odgovarali svi ispitanici (uključujući i one koji su naveli da nikada ne koriste Wikipediju za potrebe pisanja ocjenskih radova). Studenti su prvo trebali navesti kakav je stav njihovih nastavnika prema korištenju Wikipedije u akademske svrhe. Na temelju rezultata dade se zaključiti da najveći broj nastavnika (N=159, 61,6%) ima razmjerno neutralan stav prema Wikipediji u tom kontekstu, budući da studentima toleriraju, ali ne preporučuju njezino korištenje. Zanimljivo je da, prema mišljenju ispitanih studenata, više nastavnika zabranjuje (N=39, 15,1%) korištenje Wikipedije u akademske svrhe nego što ih to odobrava (N=16, 6,2%) ili potiče (N=1, 0,4%) (tablica 13). Hi-kvadrat-testom statistički značajna razlika utvrđena je jedino u odnosu na znanstveno područje ($\chi^2(2)=16,047$, $p=0,000$), pri čemu su ispitanici iz tehničkih i prirodnih znanosti (17,9%) u značajnijoj mjeri navodili da im nastavnici odobravaju korištenje Wikipedije od ispitanika iz društvenih i humanističkih znanosti (3,8%). U skladu s time, studenti u društvenim i humanističkim znanostima (22,2%) češće su izjavljivali da im nastavnici zabranjuju korištenje Wikipedije u akademske svrhe nego studenti iz tehničkih i prirodnih znanosti (7,1%).

Tablica 13. Studentska percepcija nastavničkog stava

Studentska percepcija nastavničkog stava	f (%)
potiče	1 (0,4)
odobrava	16 (6,2)
tolerira, ali ne preporučuje	159 (61,6)
zabranjuje	39 (15,1)
ne znam	43 (16,7)
ukupno	258 (100)

Sljedećim se pitanjem želio dobiti uvid u stavove ispitanika o različitim aspektima Wikipedije i njezina korištenja u akademske svrhe. Ispitanicima je bilo ponuđeno osam tvrdnji, a za svaku su trebali navesti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5 (1 – uopće se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem (neutralno), 5 – u potpunosti se slažem). U tablici 14 prikazane su srednje vrijednosti ocjena svih pojedinih tvrdnji na spomenutoj skali od 1 do 5. Kod

ovako prikazanih rezultata viša vrijednost predstavlja višu razinu slaganja s tvrdnjom, a time i pozitivniji stav kod pozitivno formuliranih tvrdnji, a negativniji kod negativnih tvrdnji. Budući da vrijednosti za pozitivne izjave ne prelaze 4, a za negativne nisu ispod 2, iz rezultata se daje zaključiti da ispitani studenti u prosjeku nemaju jasno izražen stav prema tim izjavama, odnosno navedenim obilježjima Wikipedije i da su po svemu sudeći tek djelomice svjesni izazova s kojima se Wikipedija nosi, prvenstveno u kontekstu kvalitete i pouzdanosti njezinih članaka. Zanimljivo je nadalje da studenti u prosjeku nemaju jasno izražen stav o citiranju izvora iz Wikipedije budući da aritmetička sredina za tu negativnu tvrdnju iznosi 2,88 i bliža je neutralnom nego negativnom, odnosno pozitivnom stavu. Statistički značajna razlika u odnosu na spol utvrđena je za sljedeće izjave: "U člancima objavljenim u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije" ($t(257)=2,779$, $p=0,006$), "Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na *webu*" ($t(257)=2,014$, $p=0,036$), "Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati" ($t(257)=2,614$, $p=0,009$). Muški se ispitanici u većoj mjeri slažu s prve dvije izjave, a ženski ispitanici s posljednjom izjavom. U odnosu na znanstveno područje statistički značajna razlika utvrđena je za sljedeće izjave: "Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati" ($t(258)=2,627$, $p=0,009$) i "Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisu literature" ($t(258)=3,603$, $p=0,000$). Studenti iz društvenih i humanističkih znanosti slažu se češće s navedenim izjavama od studenata iz tehničkih i prirodnih znanosti. U odnosu na razinu studija, statistički značajna razlika utvrđena je za sljedeću izjavu: "Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na *webu*" ($t(258)=3,015$, $p=0,003$). S navednom su se izjavom češće slagali preddiplomski studenti. Statistički značajne razlike nisu utvrđene u odnosu na akademski uspjeh ispitanika, no u odnosu na učestalost posjećivanja knjižnice statistički značajne razlike utvrđene su u odnosu na sljedeće izjave: "Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru" ($F(4, 255)=3,374$, $p=0,010$), "Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati" ($F(4, 255)=3,702$, $p=0,006$) te "U člancima objavljenima u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije." ($F(4, 255)=3,956$, $p=0,004$). Srednje vrijednosti ocjena pozitivnije su za prve dvije izjave kod ispitanika koji češće koriste knjižnicu i te vrijednosti rastu kako raste i učestalost korištenja knjižnica. S druge pak strane, srednje vrijednosti ocjene kod treće izjave "U člancima objavljenima u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije" opadaju kako raste učestalost posjećivanja knjižnica. Statistički značajna razlika utvrđena je i za izjavu "Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na *webu*" ($F(4, 252)=2,637$, $p=0,035$) u odnosu na učestalost korištenja *online* baza podataka. Tu su izjavu pozitivnije ocjenjivali ispitanici koji rjeđe koriste *online* baze podataka.

Tablica 14. Stavovi studenata o Wikipediji

Tvrđnja	M	SD
Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati.	3,91	0,932
Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru.	3,74	1,036
Informacije pronađene na Wikipediji dovoljno su dobre za moje private potrebe, ali ne i za kvalitetno obavljanje akademskih zadataka.	3,63	0,975
Na Wikipediji uvijek pronađem ono što tražim.	3,30	0,922
Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisu literature.	2,88	1,098
U člancima objavljenima u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije.	2,85	0,810
Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na webu.	2,71	1,005
Wikipedija je jednako pouzdan i kvalitetan izvor kao i papirna enciklopedija ili časopis.	2,45	0,951

Konačno, u posljednjem su pitanju (otvorenog tipa) ispitanici imali priliku dati dodatne komentare i mišljenja vezana uz korištenje Wikipedije u izradi ocjenskih radova. I to je pitanje bilo ponuđeno svim ispitanicima (pa i onima koji nikada ne koriste Wikipediju), a odgovor je dalo ukupno njih 15. Iz ponuđenih se odgovora može zaključiti da među ispitanicima prevladava mišljenje kako Wikipedija nije dovoljno kvalitetan i relevantan izvor da bi ga se koristilo kao jedinicu literature, ali da je jako dobar okvir za upoznavanje pojedine teme. Trećina ispitanika koji su dali odgovor na to otvoreno pitanje smatra da je Wikipedija korisna na početku procesa akademskog pisanja kao alat za saznavanje osnovnih informacija o određenoj temi, ali da za sve daljnje podatke treba konzultirati provjerenu stručnu literaturu. Dva ispitanika Wikipediju percipiraju izrazito pozitivno, opisujući ju kao besplatan i uvijek dostupan informacijski izvor koji donosi jednostavne i sažete informacije. Jedan od njih slikovito opisuje kako je „sve što se nalazi negdje u knjigama na Wikipediji skraćeno“. Dva ispitanika posebno ističu korisnost te mrežne enciklopedije za pronalaženje relevantnijih izvora (znanstvene i stručne literature) koji su navedeni u referencama *online* članaka, pojašnjavajući da ju oni koriste isključivo u tu svrhu. Jedan ispitanik navodi da bi Wikipedija dobila na vrijednosti kada bi njezini sadržaji bili provjereni, točni i kada se ne bi stalno mijenjali te bi stoga bila prihvatljiv izvor u ocjenskim radovima tek kad bi kvalificirane osobe sastavljale članke. Jedan ispitanik također upozorava da kvaliteta Wikipedije varira ne samo od jednog do drugog članka već i po tematskim područjima koja pokriva. Tako su po njemu članci vezani uz fiziku i druge prirodne znanosti u najvećoj mjeri u potpunosti točni i ažurirani, za razliku od društvenih znanosti koje su podložnije različitim interpretacijama, pa čak i manipulacijama. Ipak, dva ispitanika podsjećaju na bitnu činjenicu da, iako načelno svatko može pisati i uređivati Wikipediju, nije istina kako ne postoji kontrola nad sadržajem članaka. Jedan od njih pokazuje upoznatost

s mehanizmima nadzora koji su u praksi poprilično strogi. Da bi pojedinac postavio ili mijenjao članak na Wikipediji, kako objašnjava, najprije mora biti registrirani korisnik, nakon čega dobiva ograničeni pristup, a najveći dio članaka je zaštićen. Poznavanje internog sustava koji filtrira “ozbiljne” od “neozbiljnih” korisnika uvelike doprinosi smanjenju općeprihvaćenog mišljenja da je na Wikipediji moguće napisati bilo što i proći nezapaženo. Ispitanici su nadalje uočili da nacionalne inačice Wikipedije uvelike zaostaju za originalnom, pa je tako hrvatska Wikipedija, kako ističe nekolicina ispitanika, mnogo siromašnija od engleske. Na kraju, zanimljivo je kako jedan od ispitanika iznosi sumnju da autori, što god istraživanje pokazalo, zasigurno imaju negativno mišljenje o Wikipediji.

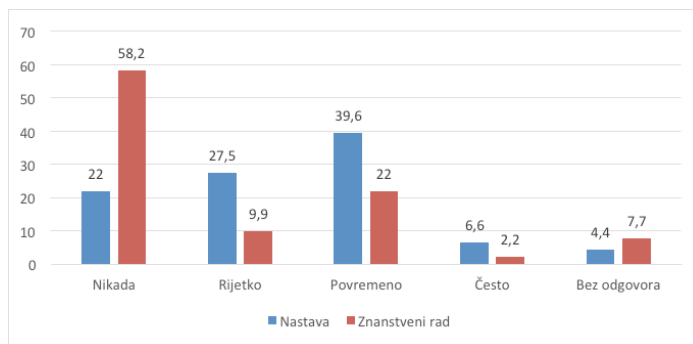
2.2.2. Nastavnici

Upitnik je ispunio 91 ispitanik, od toga 40 (44%) muških i 47 (51,6%) ženskih. Četiri ispitanika nisu navela spol. U odnosu na znanstveno-nastavno zvanje, među ispitanicima su nešto manje bili zastupljeni nastavnici s doktoratom, odnosno u znanstveno-nastavnom zvanju (docenti, izvanredni profesori i redovni profesori / redovni profesori u trajnom zvanju) (N=38, 41,8%) od nastavnika koji nemaju doktorat znanosti (znanstveni novaci, asistenti, lektori) (N=48, 52,8%). Pet ispitanika nije dalo odgovor na to pitanje. U odnosu na znanstveno područje, nešto je veći broj ispitanika iz područja društvenih i humanističkih (N=42, 46,2%) nego iz tehničkih i prirodnih znanosti (N=34, 37,3%) (tablica 15).

Tablica 15. Opća obilježja ispitanika - nastavnika

	f (%)
Spol	
Ž	40 (44,0)
M	47 (51,6)
Bez odgovora	4 (4,4)
Znanstveno-nastavno zvanje	
asistent / viši asistent	40 (44,0)
docent	18 (19,8)
izvanredni profesor	8 (8,8)
lektor / viši lektor	4 (4,4)
redovni profesor	4 (4,4)
redovni profesor u trajnom zvanju	8 (8,8)
zn. novak	4 (4,4)
Bez odgovora	5 (5,5)
Područje znanosti	
Tehničke i prirodne	34 (37,3)
Društveno-humanističke	42 (46,2)
Bez odgovora	15 (16,5)
Ukupno	91 (100)

Ispitanici su potom upitani konzultiraju li i, ako da, koliko često, Wikipediju za pripremu nastave ili pisanje znanstvenih radova. Rezultati pokazuju da se ispitanici nastavnici općenito slabo koriste Wikipedijom, posebice u kontekstu pisanja znanstvenih radova. Više od polovice ispitanika (N=53, 58,2%) nikada ju ne koristi za potrebe pisanja znanstvenog rada, a nešto malo manje od četvrtine ističe da ju nikada ne koristi za pripremu nastave (N=20, 22%). Četiri ispitanika nisu dala odgovor na to pitanje (slika 2). Statistički značajne razlike u odnosu na spol, znanstveno zvanje i znanstveno područje kod tog pitanja nisu utvrđene.

Slika 2. Učestalost korištenja Wikipedije

Budući da se njome češće koriste za pripremu nastave, nastavnici su potom bili zamoljeni da ocijene korisnost Wikipedije kao izvora podataka u tu svrhu na skali do 1 do 5 (1 – u potpunosti nekorisna, 5 – u potpunosti korisna). Dok gotovo polovica ispitanih nastavnika Wikipediju ne smatra korisnom za pripremu nastave (N=42, 48,8%), nešto manje od četvrtine njih Wikipediju smatra korisnim izvorom u te svrhe (N=20, 23,2%) (tablica 16). Aritmetička sredina iznosi 2,74 (SD=1,076). Iako muški ispitanici nešto pozitivnije ocjenjuju korisnost Wikipedije (2,95) od ženskih ispitanica (2,57), statistički značajna razlika nije utvrđena. Kod tog pitanja nisu utvrđene nikakve statistički značajne razlike ni u odnosu na znanstveno zvanje i znanstveno područje ispitanika.

Tablica 16. Stav nastavnika o korisnosti Wikipedije

Korisnost Wikipedije	f(%)
u potpunosti nekorisna	7 (8,1)
nekorisna	35 (40,7)
ni korisna ni nekorisna	24(27,9)
korisna	13 (15,1)
u potpunosti korisna	7 (8,1)
ukupno	86 (100)

Sljedeće se pitanje odnosilo na stav nastavnika prema studentskom korištenju Wikipedije za potrebe pisanja ocjenskih radova. Zanimljivo je da najveći broj nastavnika ima neutralan stav, odnosno da tolerira kada se studenti u svojim ocjenskim radovima koriste izvorima iz Wikipedije, ali to ne preporučuju (N=49, 56,3%). Samo tri ispitanika (3,4%) potiču studente na korištenje tog izvora, a 18 (20,7%) ih zabranjuje. Četiri ispitanika nisu dala odgovor na to pitanje (tablica 17).

Tablica 17. Stav nastavnika o studentskom korištenju Wikipedije

Stav nastavnika	f (%)
potiče	3 (3,4)
odobrava	12 (13,8)
tolerira, ali ne preporučuje	49 (56,3)
zabranjuje	18 (20,7)
nema stav	5 (5,7)
ukupno	87 (100)

Kruskal-Wallisovim testom analizirane su razlike među skupinama ispitanika. Iako muški ispitanici nešto češće pozitivnije gledaju na studentsko korištenje Wikipedije (29,7% muških i svega 8,9% ženskih ispitanika odobrava ili potiče njezino korištenje u studentskim radovima), statistički značajna razlika u odnosu na spol nije utvrđena ($\chi^2(2, N=82)=5,901$ $p=0,052$). Kod ovog pitanja statistički značajna razlika nije utvrđena ni u odnosu na znanstveno zvanje ni u odnosu na znanstveno područje ispitanika iako nastavnici u zvanju i ispitanici iz tehničkih i prirodnih znanosti imaju nešto pozitivniji stav prema studentskom korištenju Wikipedije. Detaljnijom analizom podataka utvrđeno je da nastavnici koji svojim studentima zabranjuju korištenje Wikipedije i sami manje koriste taj izvor kako za potrebe nastave tako i za potrebe znanstvenoistraživačkog rada. No budući da je statistički značajna razlika utvrđena jedino u odnosu na znanstvenoistraživački rad ($p=0,005$), može se zaključiti kako nastavnici imaju manje rigidne stavove u odnosu na Wikipediju kada se radi o nastavi nego o znanstvenom radu (tablica 18).

Tablica 18. Stav nastavnika prema studentskom korištenju Wikipedije – statistički značajne razlike

	Srednji rang*	χ^2	df	p
Korištenje Wikipedije za nastavu				
potičem ili odobravam studentima	44,10	4,318	2	0,115
toleriram, ali ne preporučujem studentima	44,28			
zabranjujem studentima	31,78			
Korištenje Wikipedije za znanstvene radove				
potičem ili odobravam studentima	48,23	10,530	2	0,005
toleriram, ali ne preporučujem studentima	42,26			
zabranjujem studentima	27,36			

*viši srednji rang, češće korištenje

Sljedećim se pitanjem željelo dobiti uvid u stavove ispitanika o različitim aspektima Wikipedije i njezina korištenja u akademske svrhe. Nastavnicima je, kao i studentima, bilo ponuđeno istih osam tvrdnji, a za svaku su trebali navesti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5 (1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem). Na ovo su pitanje odgovarali svi ispitanici (uključujući i one koji su naveli da nikada ne koriste Wikipediju za potrebe svog znanstvenog i nastavnog rada). Na temelju rezultata prikazanih u tablici 19 dade se zaključiti da se ispitanici nastavnici slažu s tvrdnjom da je informacije pronađene u Wikipediji potrebno provjeriti u drugom izvoru ($M= 4,30$) te da je točnost i objektivnost članaka na Wikipediji upitna ($M=4,07$). Zanimljivo je pak da nastavnici imaju relativno negativan stav prema navođenju konzultiranih članaka iz Wikipedije u popisima korištene literature ($M= 2,37$). S obzirom na spol, dob, zvanje i znanstveno područje ispitanika, dubljom je analizom, korištenjem t-testa, utvrđeno da statistički značajna razlika u odnosu na ponuđene tvrdnje postoji jedino u odnosu na spol ispitanika, pri čemu muški ispitanici u pravilu imaju pozitivniji stav prema Wikipediji od ženskih ispitanica.

Tablica 19. Spolne razlike u stavovima nastavnika o Wikipediji

Tvrdnje	Muški	Ženski	t	df	p
Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati.	3,78	4,32	-2,888	85	0,005
Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru.	4,15	4,43	-1,660	85	0,101
Informacije pronađene na Wikipediji dovoljno su dobre za moje private potrebe, ali ne i za kvalitetno obavljanje akademskih zadataka / znanstveno-nastavnih obveza.	3,55	3,91	-1,684	85	0,096
Na Wikipediji uvijek pronađem ono što tražim.	3,20	2,60	2,830	85	0,006
Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisu literature.	2,70	2,09	2,150	85	0,034
U člancima objavljenim na Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije.	2,74	2,23	2,834	85	0,006
Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na webu.	2,63	1,83	3,908	85	0,000
Wikipedija je jednako pouzdan i kvalitetan izvor kao i papirna enciklopedija ili časopis.	2,38	1,96	2,215	85	0,029

Kao i studentima, i nastavnicima je na kraju upitnika ponuđena mogućnost da dopišu dodatne komentare i mišljenja o istraživanom fenomenu. Na to je pitanje odgovor dalo 20 ispitanika i većina ih se o Wikipediji izjasnila u pozitivnom svjetlu. Ispitanici smatraju da se studenti smiju koristiti Wikipedijom u svojim ocjenskim radovima, ali naglašavaju da im ona ne smije predstavljati jedini ili primarni izvor, nego može služiti isključivo kao polazište ili pomoćno

pomagalo za utvrđivanje dodatnih kvalitetnih izvora koji se obično navode među referencama na kraju svakog članka na Wikipediji. Nekoliko ispitanika također upozorava da se članci na Wikipediji ne recenziraju i da je kvaliteta tog izvora upitna (posebno za određena područja i diskutabilne teme o kojima postoji više različitih gledišta) te da studente stoga treba poticati na razvijanje vještina kritičkog mišljenja kako bi mogli vrednovati svaki izvor i informaciju. Nekoliko ispitanika upozorava da studenti moraju navesti izvore s Wikipedije u popisima literature u svojim ocjenskim radovima ako ih koriste, a jedan ispitanik ističe da je po njemu jedino problematično ako studenti preuzimaju cjelovite članke s Wikipedije, bez citiranja, i to u prijevodu uz pomoć *Google* prevoditelja.

3. Rasprava

Cilj je predstavljenog istraživanja bio utvrditi i opisati stavove i iskustva sveučilišnih nastavnika i studenata s obzirom na *online* mrežnu enciklopediju Wikipedija. Najvažniji rezultati dobiveni u istraživanju u ovom će se dijelu rada kritički analizirati u odnosu na istraživačka pitanja.

Istraživanje provedeno među nastavnicima i studentima na Sveučilištu J. J. Strossmayera u Osijeku potvrdilo je da se, u skladu s ranijim istraživanjima, većina ispitanih studenata koristi Wikipedijom u akademske svrhe. No u suprotnosti s recentnim Selwynovim i Gorardovim istraživanjem (2016) u kojem studenti *online* sustave za učenje, opće tražilice i knjižnične izvore za svoje akademske potrebe smatraju korisnijima od Wikipedije, ispitanici se u našem istraživanju za potrebe pisanja ocjenskih radova češće služe Wikipedijom nego dostupnim knjižničnim izvorima i *online* bazama podataka. Štoviše, studenti korisnost Wikipedije ocjenjuju srednjom ocjenom 3,5, pri čemu je više od polovice ispitanika navelo da ju smatra korisnim ili jako korisnim izvorom za akademske potrebe.

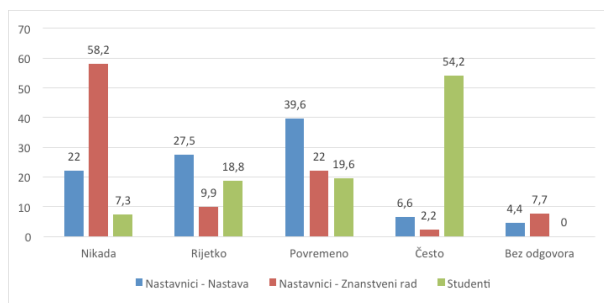
Studentima Wikipedija prvenstveno služi za brzo upoznavanje s temom, razjašnjavanje nepoznatih termina i koncepata te pronalaženje dodatnih izvora. U tu svrhu, potvrdila su to i pojedina strana istraživanja, Wikipedija uistinu može poslužiti kao koristan izvor (Head i Eisenberg 2010, Okoli et al 2014). No budući da ispitani studenti kao razloge korištenja Wikipedije navode lakoću pronalaženja traženih informacija (77,6%), njezinu dostupnost (52,3%), kratke i pregledne članke (42,3%) i jednostavan jezik (44,4%) u značajnijoj mjeri nego kvalitetu njezinih članaka (9,1%), moguće je zaključiti kako je studentima u procesu traženja akademskih informacija manje važna kvaliteta izvora od uštede vremena i smanjivanja uloženog truda. Istovremeno, zabrinjavajući je podatak da se manje od trećine ispitanih studenata (31,3%) ne slaže s izjavom da se u člancima objavljenim na Wikipediji nalaze točne i provjerene informacije te da se gotovo polovica ispitanika (49,6%) niti slaže niti ne slaže s tom izjavom, odnosno da nemaju izražen stav o kvaliteti članaka na Wikipediji. Budući da je gotovo svaki treći ispitanik student izjavio kako informacije pronađene na Wikipediji ne provjerava u nekom drugom izvoru, može se zaključiti da je tek manji dio

ispitanih studenata do određene mjere svjestan izazova inherentnih tom izvoru i opravdano je postaviti pitanje o razini njihove informacijske pismenosti i vještinama odgovornog korištenja mrežnim izvorima informacija.

Analiza dobivenih rezultata pokazala je da najznačajniji utjecaj na studentsko korištenje Wikipedije imaju spol i znanstveno područje ispitanika, što je u skladu s rezultatima ranijih istraživanja (Lim i Kwon 2010, Head i Eisenberg 2010). Naime muški ispitanici imaju pozitivniji stav o kvaliteti, točnosti i pouzdanosti informacija na Wikipediji i češće ju koriste od ženskih. Također, za razliku od ispitanica, koje Wikipediju u najvećoj mjeri koriste isključivo u početnoj fazi pisanja rada, muški ju ispitanici podjednako često koriste i u svim ostalim fazama rada. S obzirom na znanstveno područje, istraživanje je pokazalo da se ispitanici iz tehničkih i prirodnih znanosti češće služe Wikipedijom u akademske svrhe te da se, za razliku od studenata iz humanističkih i društvenih znanosti, njome služe u svim fazama pisanja svojih radova. To je u skladu i s izraženim stavovima ispitanika budući da su se studenti iz društvenih i humanističkih znanosti u većoj mjeri slagali s izjavom kako je točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna jer ih svatko može uređivati i mijenjati. Zanimljivo je nadalje da su muški ispitanici te ispitanici iz prirodnih i tehničkih znanosti, koji Wikipediju češće i koriste, u većoj mjeri izjavljivali kako Wikipediju navode u svojim popisima korištene literature. Treba također naglasiti da zbog veće zastupljenosti žena u društveno-humanističkim područjima, odnosno muškaraca u tehničkim i prirodnim, nije moguće razdvojiti utjecaj spola, odnosno područja znanosti, na prikazane razlike u stupnju korištenja.

Detaljna je analiza dobivenih podataka nadalje pokazala da je studentsko korištenje Wikipedije u značajnoj mjeri, a što je i statistički potvrđeno, povezano s njihovim akademskim uspjehom. Akademski uspješniji studenti rjeđe se koriste Wikipedijom u akademske svrhe. Konačno, potvrđeni su i rezultati ranijih istraživanja: studentsko korištenje Wikipedije ovisi o učestalosti korištenja fakultetske knjižnice te o njihovoj percepciji nastavničkog stava o Wikipediji. Naime studenti koji češće posjećuju knjižnicu rjeđe koriste Wikipediju, a rjeđe ju koriste i oni studenti koji smatraju da njihovi nastavnici ne odobravaju njezino korištenje.

Za razliku od Snyderova istraživanja (2010) u kojem je utvrđeno da nastavnici češće koriste Wikipediju od studenata, ovo je istraživanje pokazalo kako tek manji dio nastavnika koristi Wikipediju, i to u značajno manjoj mjeri nego studenti (slika 3). Primjerice dok se više od polovice ispitanih studenata služi Wikipedijom u akademske svrhe uvijek ili često, tek 6,6% ispitanih nastavnika tim intenzitetom koristi Wikipediju za potrebe nastave, a svega 2,2% u kontekstu znanstvenoistraživačkog rada. Zanimljivo je pak da većina nastavnika ima neutralan stav prema studentskom korištenju Wikipedije te da ih svega 19,8% svojim studentima izričito zabranjuje njezino korištenje. U skladu s rezultatima do kojih je došao Chen, u ovom je istraživanju potvrđeno da studentima korištenje Wikipedije češće zabranjuju oni nastavnici koji imaju manje iskustva s tim izvorom i koji ju osobno manje koriste u akademske svrhe.

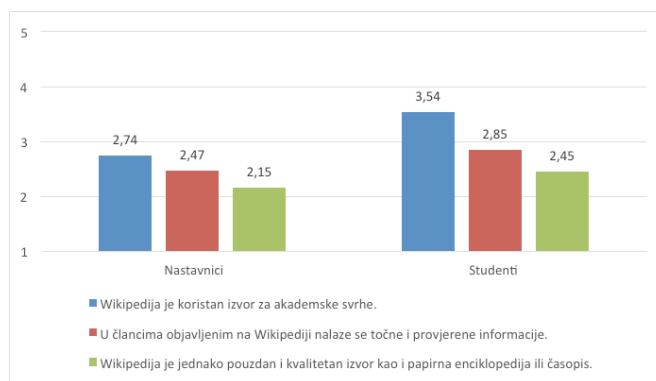
Slika 3. Usporedba studentskog i nastavičkog korištenja Wikipedije

Što se pak tiče stavova ispitanika o Wikipediji, iz tablice 20 može se iščitati da nastavnici imaju izraženije stavove o Wikipediji od studenata te da je za većinu ponuđenih tvrdnji utvrđena statistički značajna razlika između dviju skupina ispitanika. Studenti, za razliku od nastavnika, u pravilu nešto pozitivnije percipiraju Wikipediju, što se u praksi može tumačiti manjom razinom kritičnosti koja može biti posljedica manjeg iskustva i znanja. Ovaj je podatak u suprotnosti s rezultatima do kojih je došao Snyder u svom istraživanju u kojem je utvrdio da nastavnici imaju pozitivniji stav prema Wikipediji od studenata (2010). Na pozitivniji stav studenata prema Wikipediji u ovom istraživanju dodatno ukazuje i podatak da studenti korisnost Wikipedije u akademske svrhe u prosjeku ocjenjuju višim ocjenama (aritmetička sredina 3,54) od nastavnika (aritmetička sredina 2,74), što je i statistički potvrđeno ($t(323)=-6,680$, $p=0,000$).

Tablica 20. Usporedba studentskih i nastavičkih stavova o Wikipediji

Tvrdnja	Studenti	Nastavnici	t	df	p
Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji upitna je jer ih svatko može uređivati i mijenjati.	3,91	4,07	1,371	345	0,171
Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru.	3,74	4,30	4,623	345	0,000
Informacije pronađene na Wikipediji dovoljno su dobre za moje privatne potrebe, ali ne i za kvalitetno obavljanje akademskih zadataka / znanstveno-nastavnih obveza.	3,63	3,74	0,896	344	0,371
Na Wikipediji uvijek pronađem ono što tražim.	3,30	2,87	-3,589	345	0,000
Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisu literature.	2,88	2,37	-3486	344	0,001
U člancima objavljenima na Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije.	2,85	2,47	-3720	344	0,000
Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na <i>webu</i> .	2,71	2,20	-4,155	345	0,000
Wikipedija je jednako pouzdan i kvalitetan izvor kao i papirna enciklopedija ili časopis.	2,45	2,15	-2,555	345	0,011

Na koncu, potrebno je upozoriti i na blagu razliku između studentskih i nastavničkih iskustava i stavova o korisnosti Wikipedije i njihove percepcije kvalitete tog izvora. Naime i nastavnici i studenti nešto pozitivnije gledaju na korisnost Wikipedije nego na kvalitetu i pouzdanost njezinih članaka (slika 4). Dobivene podatke moguće je usporediti s nalazima istraživanja koje je provela Lim (2009) i koje je pokazalo da pozitivno prethodno iskustvo s Wikipedijom ne podrazumijeva nužno jednako pozitivnu percepciju njezine kvalitete, iz čega slijedi da ispitanici na Wikipediji ne traže najkvalitetnije i najpouzdanije informacije, nego da će ih zadovoljiti i tek dovoljno dobre informacije.

Slika 4. Usporedba korisnosti i kvalitete Wikipedije

4. Zaključak

Iako se rezultati zbog ograničenog i nereprezentativnog uzorka te već spomenute nemogućnosti razdvajanja utjecaja spola i područja znanosti ne mogu generalizirati na razini cijele studentske i nastavničke populacije, provedeno istraživanje pridonosi boljem razumijevanju određenih aspekata informacijskog ponašanja u akademskom okruženju, prvenstveno u odnosu na Wikipediju. Provedeno je istraživanje naime potvrdilo neka saznanja iz ranijih istraživanja, ali je i podastrlo nove dokaze o nekim aspektima studentske i nastavničke percepcije i uporabe Wikipedije u akademske svrhe.

Rezultati primjerice potvrđuju da je Wikipedia iznimno popularna u akademskom okruženju te da ju studenti koriste češće nego izvore dostupne u visokoškolskim knjižnicama i *online* bazama podataka. Wikipediju studenti koriste u većoj mjeri nego nastavnici i imaju o njoj pozitivnije mišljenje od nastavnika. Na stavove i korištenje Wikipedije u najvećoj mjeri utječe spol. Kao i u prethodnim istraživanjima, i u ovom su muški ispitanici (studenti i nastavnici) iskazali nižu razinu kritičnosti u odnosu na Wikipediju i viši stupanj njezina korištenja. Nadalje, potvrđeno je da je studentsko korištenje Wikipedije povezano sa znanstvenom disciplinom, razinom studija, korištenjem knjižnice i percipiranim stavovima nastavnika. Wikipediju češće koriste studenti iz tehničkih i prirodnih znanosti,

studenti preddiplomskih studija, studenti koji rjeđe koriste knjižnicu te oni koji smatraju da njihovi nastavnici odobravaju korištenje tog izvora. Najzanimljivije saznanje koje je proizašlo iz ovog istraživanja jest da je korištenje Wikipedije povezano s akademskim uspjehom studenata. Što su studenti akademski uspješniji, to manje koriste ovu enciklopediju.

Budući da se manje od 20% ispitanih nastavnika izričito protivi studentskom korištenju Wikipedije i da ih se gotovo 30% njome povremeno služi u pripremi svoje nastave, može se zaključiti da Wikipedija više nije zabranjena tema ni u domaćim akademskim krugovima. No s obzirom na to da ispitani studenti pokazuju relativno nisku razinu kritičnosti u svojim stavovima o Wikipediji (npr. u odnosu na kvalitetu i pouzdanost njezinih izvora, provjeravanje informacija u drugim izvorima), da ju gotovo polovica ocjenjuje korisnim izvorom za svoje akademske potrebe te da ju koriste češće od *online* baza podataka, postavlja se pitanje o njihovim vještinama informacijske pismenosti. S obzirom na to da su ispitani studenti naveli kako Wikipediju koriste zato što na tom izvoru mogu brzo i lako pronaći tražene informacije u značajnoj mjeri češće nego zato što su članci dostupni u toj enciklopediji kvalitetni, bilo bi dobro istražiti na koje načine studenti procjenjuju pouzdanost i objektivnost (mrežnih) informacijskih izvora te koliko su uistinu spremni nositi se s izazovima netradicionalnog informacijskog krajolika, kao što je vrednovanje informacija u *online* okruženju.

S druge pak strane, nastavnici bi trebali aktivnije uključivati Wikipediju u svoje nastavne planove i zadatke kako bi studente kontinuirano pripremali za odgovorno i kritičko korištenje dostupnih izvora. Konačno, nastavnici, a posebice knjižničari, mogli bi se aktivno uključiti u stvaranje pouzdanog i provjerenog *online* sadržaja te dodavanjem provjerenih referenci i uputnica na vanjske (knjižnične) izvore pridonijeti poboljšanju kvalitete znanja dostupnog u besplatnim mrežnim izvorima kao što je Wikipedija.

Literatura

- About Wikipedia. 2015. <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:About> (pristupljeno 11.11.2015.)
- Biddix, J. P., C. Joo. i H. W. Park. 2011. "Convenience or credibility? A study of college student online research behaviors." *The Internet and Higher Education* 14, 3: 175–182.
- Calkins, S. i M. R. Kelley. 2009. "Who writes the past? Student perceptions of Wikipedia knowledge and credibility in a world history classroom." *Journal on Excellence in College Teaching* 20, 3: 123–143.
- Chandler-Olcott, K. 2009. "A tale of two tasks: editing in the era of digital literacies." *Journal of Adolescent and Adult Literacy* 53, 1: 71-74.

- Chen, H. 2010. "The perspectives of higher education faculty on Wikipedia." *The Electronic Library* 28, 3: 361-373.
- Connaway, L. S., T. J. Dickey i M. L. Radford. 2011. "If it is too inconvenient I'm not going after it: convenience as a critical factor in information-seeking behaviors." *Library and Information Science Research* 33: 179-190. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lisr.2010.12.002> (pristupljeno 11.11.2015.)
- Denning, P., J. Horning, D. Parnas i L. Weinstein. 2005. "Wikipedia risks." *Communications of the ACM* 48, 12: 152.
- Dooley, P. L. 2010. "Wikipedia and the two-faced professoriate." *Proceedings of the 6th International Symposium on Wikis and Open Collaboration*, 1-2.
- Eijkman, H. 2010. "Academics and Wikipedia: Reframing Web 2.0+ as a disruptor of traditional academic power-knowledge arrangements." *Campus-Wide Information Systems* 27, 3: 173-185.
- Faletar Tanacković, S., D. Lacočić i S. Stanarević. 2012. "LIS students seeking information for their final papers: small-scale study at the Faculty of Philosophy in Osijek." *Libraries in the Digital Age (LIDA) Proceedings*. Ed. by Pehar, Franjo. Zadar : University of Zadar, Department of Information Sciences. <http://ozk.unizd.hr/proceedings/index.php/lida/article/download/10/16> (pristupljeno 11.11.2015.)
- Gunnels, C. B. 2007. "Librarians on the verge of an epistemological break-down." *Community & Junior College Libraries* 14, 2: 111-120.
- Harouni, H. 2009. "High school research and critical literacy: Social studies with and despite Wikipedia." *Harvard Educational Review* 79, 3: 473–493.
- Head, A. J. i M. B. Eisenberg. 2010. "How today's college students use Wikipedia for course-related research." *The First Monday* 15, 3. <http://firstmonday.org/article/view/2830/2476> (pristupljeno 10.11.2015.)
- Jennings, E. 2008. "Using Wikipedia to teach information literacy." *College & Undergraduate Libraries* 15, 4: 432–437.
- Junni, P. 2007. "Students seeking information for their Masters' theses: the effect of the Internet." *Information Research* 12, 2. <http://InformationR.net/ir/12-2/paper305.html> (pristupljeno 11.11.2015.)
- Kubelka, O. i P. Šoštarić. 2011. "Wikipedija nasuprot Hrvatskoj enciklopediji, kvalitativni odnos slobodno i tradicionalno uređenoga enciklopedijskoga sadržaja na hrvatskom jeziku." *Studia lexicografica* 5, 2: 119-134. <http://www.lzmk.hr/images/studia9/06%20kubelka%20-%20sostaric.pdf> (pristupljeno 11.11.2015.)
- Lim, S. 2009. "How and why do college students use Wikipedia." *Journal of the American Association for Information Science and Technology* 60, 11: 2189-2202.

- Lim, S. 2013. "Does formal authority still matter in the age of wisdom of crowds?"
- Lim, S. i N. Kwon. 2010. "Gender differences in information behavior concerning Wikipedia, an unorthodox information sources?" *Library & Information Science Research* 32, 3, 212-220.
- of its beholders: A systematic review of scholarly research on Wikipedia readers and readership." *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 65, 12: 2381–2403.
- Okoli, C., M. Mehdi, M. Mesgari, F. Nielsen i A. Lanamäki. 2014. "Wikipedia in the eyes
Proceedings of the American Society for Information Science and Technology 50, 1: 1–4.
- Rand, A. D. 2010. Mediating at the student-Wikipedia." *Journal of Library Administration*, 50(7/8): 923-932.
- Selwyn, N. i S. Gorard. 2016. "Students' use of Wikipedia as an academic resource — Patterns of use and perceptions of usefulness." *Internet and Higher Education*, 28: 28-34.
- Shen, X., C. Cheung, i M. Lee. 2013. "What leads students to adopt information from
Snyder, J. 2010. "Wikipedia as an academic reference: faculty and students viewpoints." *AMCIS 2010 Proceedings*. <http://aisel.aisnet.org/amcis2010/17> (pristupljeno 10.11.2015.)
- Taylor, A. 2012. "A study of the information search behaviour of the millennial generation" *Information Research* 17, 1. <http://InformationR.net/ir/17-1/paper508.html> (pristupljeno 10.11.2015.)
- Wallace, D. P. i C. Van Fleet. 2005. "The democratization of information? Wikipedia as a reference resource." *Reference and Users Services Quarterly* 45, 2: 100-103.
- Waters, N. L. 2007. "Why you can't cite Wikipedia in my class." *Communications of the ACM* 50, 9: 15-17.
- Wikipedia?" *British Journal of Educational Technology*, 44(3): 502–517.

Abstract

Wikipedia in academic community: perceptions and experiences of students and teachers

The paper presents results of the study into perceptions and experiences of students and teachers in relation to the use of online encyclopaedia Wikipedia for academic purposes. In the study authors tried to answer the following research questions: "How do students and teachers perceive Wikipedia, as a source of academic information?"; "Are there any differences between students and teachers?"; "Do teachers consult Wikipedia in their academic work?"; "Why and how do students use Wikipedia for academic purposes?"; and "What factors influence students' and teachers' perceptions and uses of Wikipedia?". The study was conducted among students and teachers at Osijek University, Croatia, with the help of online and print survey.

In respect to the perception of Wikipedia, the study showed that students had a more positive opinion of Wikipedia than teachers, and that among students there are differences in respect to their gender, scientific area and the frequency of their use of academic libraries and online databases. In relation to teachers, the statistically significant difference was found only in respect to the gender of respondents: male teachers had in general more positive attitude toward Wikipedia than their female colleagues. Although results show that teachers themselves rarely use Wikipedia for academic purposes, only 19.8% of respondents explicitly forbid their students to use this source. While teachers use Wikipedia more frequently in teaching than in the context of research and scientific work, students use Wikipedia to a larger degree because it is easily searchable than because it offers quality and reliable information. While for teachers' use of Wikipedia no statistically significant differences were found (e.g. gender, scientific area), in examining students' use of Wikipedia significant differences were found in relation to gender, level of study, scientific area, academic success, frequency of the academic library use and the perceived attitude of their teachers toward Wikipedia.

Despite limited sample and drawbacks inherent to the method and instrument used, the results of the study can contribute to the understanding of students and teachers' information behavior in academic context, and in particular in relation to the online encyclopaedia Wikipedia. At the same time, the results of this study can be used by academic teachers and librarians when preparing their classes in information literacy and evaluation of online sources in particular.

Key words: Wikipedia, students, teachers, perceptions, experiences, study, Croatia

Prilog. Upitnici

UPITNIK – STUDENTI

Poštovani,

upitnik koji je pred Vama istražuje načine na koje studenti na Sveučilištu J.J. Strossmayera u Osijeku koriste **mrežnu enciklopediju Wikipediju u izradi svojih ocjenskih radova (seminarskih, završnih)**.

Upitnik se provodi u okviru pilot istraživanja koje provode studentice Odsjeka za informacijske znanosti na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Anкета je u potpunosti **anonimna** i za njezino ispunjavanje je potrebno **pet minuta**. Unaprijed hvala!

1. Spol:

Ž   M

2. Navedite prosjek Vaših ocjena na dosadašnjem studiju:

---

3. Koliko često posjećujete Vašu fakultetsku knjižnicu?

- svaki dan
- nekoliko puta tjedno
- jednom tjedno
- jednom mjesečno
- nekoliko puta godišnje
- jednom godišnje

4. Koliko često koristite izvore iz komercijalnih *online* baza podataka za pisanje seminarskih i/ili završih radova?

- nikad
- rijetko
- povremeno
- često
- uvijek

5. Navedite koju *online* bazu podataka najčešće koristite:

---

6. Koliko često koristite Wikipediju u izradi svojih seminarskih i/ili završih radova?

- uvijek
- često
- povremeno
- rijetko
- nikad
-

(Ukoliko je Vaš odgovor NIKAD onda molim preskočite na pitanje br. 13)

7. Koju jezičnu inačicu Wikipedije najčešće koristite i zašto?

---

8. U kojoj fazi pisanja seminarskih i/ili završnih radova koristite Wikipediju?

- na samom početku
- na sredini
- prema kraju
- na samom kraju
- u svim fazama rada

9. U koju svrhu koristite Wikipediju pri izradi svojih seminarskih i/ili završnih radova? (Moguće je označiti više odgovora)

- kako bih dobio/la kratki pregled teme i okvire područja rada
- kako bih dobio/la ideju što otprilike trebam pisati
- kako bih saznao/la značenje određenih termina
- kako bih razumio/la kontekst
- kako bih suzio/la temu rada i znao na što se usmjeriti
- kako bih provjerio informacije pronađene u drugim izvorima
- radi prikupljanja terminologije za daljnje pretraživanje
- radi korisnih izvora (referenci) na kraju članka
- nešto drugo: _____

10. Zašto koristite Wikipediju pri pisanju seminarskih i/ili završnih radova? (Moguće je označiti više odgovora)

- zato što se lako pronalaze tražene informacije
- zato što je besplatno
- zato što ju i inače koristim za privatne potrebe
- zato što su članci pisani jednostavnim i razumljivim jezikom
- zato što su članci kvalitetni i pouzdani
- zato što su članci kratki, informativni i pregledni
- zato što se o svemu mogu pronaći barem kratke informacije
- zato što članci uvijek donose recentne i svježije informacije
- zato što su mi komercijalne baze podataka prekomplikirane za korištenje
- zato što na *Googleu* dobijem previše rezultata
- zato što ne mogu profesora pitati takve bazične stvari (o temi rada)
- zato što knjižničari nemaju dovoljno vremena kako bi se posvetiti upitu svakog studenta
- iz navike
- nešto drugo: _____

11. Navodite li Wikipediju kao referencu u popisu korištene literature?

- ne, nikad
- samo kada preuzimam izravne citate iz članaka
- samo kada mi je to jedini izvor za određeni podatak
- da, uvijek

12. Na skali od 1 do 5 (1 – u potpunosti nekoristan, 5 – u potpunost koristan) zaokružite koliko Vam je Wikipedija koristan izvor podataka za akademske potrebe (pisanje seminara, završnih radova itd.).

U potpunosti nekoristan		U potpunosti koristan		
1	2	3	4	5

13. Kakav je stav Vaših nastavnika prema korištenju Wikipedije u pisanju seminarskih i/ili završnih radova?

- potiču
- odobravaju
- toleriraju, ali ne preporučuju
- zabranjuju
- ne znam

14. U sljedećoj tabeli nalaze se tvrdnje vezane uz Wikipediju. Molimo Vas **da odgovorite u kojoj se mjeri slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama na skali do 1 do 5 (1- Uopće se ne slažem, 5- U potpunosti se slažem).**

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na <i>webu</i> .	○	○	○	○	○
Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru.	○	○	○	○	○
Wikipedija je jednako pouzdan i kvalitetan izvor kao i papirna enciklopedija ili časopis.	○	○	○	○	○
U člancima objavljenima u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije.	○	○	○	○	○
Na Wikipediji uvijek pronađem ono što tražim.	○	○	○	○	○
Informacije pronađene na Wikipediji dovoljno su dobre za moje privatne potrebe, ali ne i za kvalitetno obavljanje akademskih zadataka.	○	○	○	○	○

Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji je upitna jer ih svatko može uređivati i mijenjati.	☐	☐	☐	☐	☐
Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisu literature.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Ukoliko imate dodatne komentare i mišljenja u vezi korištenja Wikipedije u izradi radova za potrebe studija, molimo Vas da ih upišete u sljedeće polje.

UPITNIK – NASTAVNICI

1. Spol:

Ž   M

2. Znanstveno-nastavno zvanje:

- zn. novak
- asistent/viši asistent
- lektor/viši lektor
- docent
- izvanredni profesor
- redovni profesor
- redovni profesor u trajnom zvanju

3. Koliko se često služite Wikipedijom za pripremu vlastite nastave i pisanje znanstvenih radova?

	nikad	rijetko	povremeno	često	uvijek
Nastava	☐	☐	☐	☐	☐
Znanstveni radovi	☐	☐	☐	☐	☐

4. Na skali od 1 do 5 (1 – U potpunosti nekoristan, 5 – U potpunost koristan), zaokružite koliko je po Vašem mišljenju Wikipedija koristan izvor podataka za pripremu nastave.

U potpunosti nekoristan		U potpunosti koristan		
1	2	3	4	5

5. Kakav je Vaš stav prema korištenju Wikipedije u studentskim ocjenskim radovima?

- Potičem
- Odobravam
- Toleriram, ali ne preporučujem
- Zabranjujem
- Nema stav prema tome

6. U sljedećoj tabeli nalaze se tvrdnje vezane uz Wikipediju. Molimo Vas da odgovorite u kojoj se mjeri slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama na skali do 1 do 5 (1- Uopće se ne slažem, 5- U potpunosti se slažem).

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Wikipedija je najkvalitetniji izvor koji je besplatno dostupan na Webu.	o	o	o	o	o
Informacije pronađene na Wikipediji uvijek provjerim u bar još jednom izvoru.	o	o	o	o	o
Wikipedija je jednako pouzdan i kvalitetan izvor kao i papirna enciklopedija ili časopis.	o	o	o	o	o
U člancima objavljenima u Wikipediji nalaze se točne i provjerene informacije.	o	o	o	o	o
Na Wikipediji uvijek pronađem ono što tražim.	o	o	o	o	o

Informacije pronađene na Wikipediji dovoljno su dobre za moje privatne potrebe, ali ne i za kvalitetno obavljanje akademskih zadataka/ znanstveno-nastavnih obveza.	☐	☐	☐	☐	☐
Točnost i objektivnost podataka u člancima na Wikipediji je upitna jer ih svatko može uređivati i mijenjati.	☐	☐	☐	☐	☐
Članke iz Wikipedije nije potrebno navoditi u popisima korištene literature.	☐	☐	☐	☐	☐

7. Ukoliko imate dodatne komentare i mišljenja u vezi korištenja Wikipedije u izradi studentskih ocjenskih radova, molimo Vas da ih upišete u sljedeće polje.
